

ภาคผนวก ฉ

รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับหลักสูตร (บสส. และ บสก.)

๑. รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับหลักสูตร (บสส.)

รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับหลักสูตร (บสส.) เป็นสัมมนา ปิดโครงการ เพื่อประเมินผลสำหรับหลักสูตร (บสส.) เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมในวันเสาร์ที่ ๒๒ - วันอาทิตย์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ โรงแรมคลาสสิค คามิโอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีกำหนดการและรายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรมโดยแบ่งได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

(๑.) กำหนดการ

กำหนดการสัมมนาปิดการอบรม
หลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับสูง
ด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (บสส.)
ระหว่างวันเสาร์ที่ ๒๒ - วันอาทิตย์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
ณ โรงแรมคลาสสิค คามิโอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันเสาร์ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

- ๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. ลงทะเบียน / รับประทานอาหารเช้า ณ สมาคมนักข่าวฯ
- ๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. ออกเดินทางออกจากสมาคมนักข่าวฯ ถึง โรงแรมคลาสสิค คามิโอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๐.๑๕ - ๑๐.๓๐ น. เปิดการประชุมสัมมนาปิดการอบรมหลักสูตร บสส. ณ ห้องประชุมอุทุมพร ๑ ชั้น ๓
โดย นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการบริหาร สถาบันอิศรา
- ๑๐.๓๐ - ๑๑.๐๐ น. ชี้แจงหัวข้อและประเด็นการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าอบรม
- ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นต่อหลักสูตร บสส.
- ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน ณ ห้องเทพเพชร
- ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. นำเสนอผลงานกลุ่มย่อยต่อที่ประชุม กลุ่มละ ๑๐ นาที
- ๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ประชุมร่วมกับคณะกรรมการหลักสูตรเพื่อหาข้อสรุปที่ได้จากการระดมความคิดเห็น
- ๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๕ น. ตัวแทนรุ่นกล่าวขอบคุณสถาบันอิศรา และ กสทช
โดย พล.ต.นพ.ชาญชัย ติกะปัญโญ ประธาน บสส.
- ๑๕.๑๕ - ๑๕.๓๐ น. พักรับประทานอาหารว่าง
- ๑๕.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. พักรับประทานอาหารค่ำ
- ๑๘.๓๐ - ๑๘.๔๕ น. พิธีมอบโล่ผู้เข้าอบรมดีเด่น หลักสูตร บสส.
โดย นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอิศรา
- ๑๘.๔๕ - ๒๒.๐๐ น. ร่วมรับประทานอาหารเย็น พร้อมงานเลี้ยงสังสรรค์ ณ ห้องประชุมอุทุมพร ชั้น ๓

วันอาทิตย์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

- ๐๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องเทพเพชร
- ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

*** กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

(๒.) ภาพกิจกรรม

(๓.) รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการ

(๓.๑.) การบริหารจัดการหลักสูตร

ภาพรวมในการบริหารจัดการหลักสูตรผลสรุปว่า ผู้เข้าอบรมเห็นตรงกันว่า มีระบบการบริหารและการจัดการที่ดี การออกแบบหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย มิติครบถ้วน ทั้งเรื่องของการเมือง ประวัติศาสตร์การเมือง กฎหมาย เศรษฐศาสตร์และเศรษฐกิจโลก รวมถึงประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นร่วมสมัย นอกจากนี้ยังพบว่าการกำหนดหัวข้อและเนื้อหา มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

ระยะเวลาในการอบรมของหลักสูตรทุกวันเสาร์เป็นระยะเวลา ๖ เดือน หรือสัปดาห์ละ ๑ วัน โดยแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น ๒ ช่วง มีความเหมาะสมแล้ว การมาอบรมทุกวันเสาร์ เริ่มตั้งแต่ ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. เป็นการกำหนดกรอบในเรื่องของการฝึกความมีวินัยและความรับผิดชอบด้วย

ผู้บริหารหลักสูตรให้ความสำคัญการดูแลหลักสูตร มีความเอาใจใส่และติดตามรายละเอียดของปัญหาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด แม้จะมีความเข้มงวดมากในเรื่องของระยะเวลาในการอบรม รวมถึงการควบคุมมาตรฐานการเรียนการสอน การจัดทำรายงานเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดความกดดันแก่ผู้เรียนในบางส่วน แต่ก็ถือว่าการฝึกกระเปาะวินัยไปในเวลาเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานที่สูงของหลักสูตรนี้ ในขณะเดียวกันความเอาใจใส่ ความเป็นกันเองของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการดูแลและเอาใจใส่ผู้เข้าอบรมเป็นอย่างดี ทำให้บรรยากาศโดยรวมตลอดระยะเวลาของการอบรมเป็นไปด้วยดี

เจ้าหน้าที่หลักสูตรให้ความสำคัญในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือซึ่งสะท้อนถึงการมีจิตใจพร้อมที่ให้บริการและช่วยแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ซึ่งถือว่าต้องรับทุกสภาพและใช้ความอดทนต่อผู้เข้าอบรมที่มีหลากหลายประเภท สิ่งสำคัญการเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ที่มีความเข้มงวดกับผู้เข้าอบรมทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้าอบรมตระหนักได้ว่าหลักสูตรนี้มีความสำคัญ ถือว่าเป็นการสร้างมาตรฐานที่ค่อนข้างสูงมาก

(๓.๒.) เนื้อหาการบรรยายของวิทยากรในแต่ละสัปดาห์

ในส่วนของเนื้อหาหลักสูตรในภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับดีมาก การบรรยายและวิทยากรจำนวนไม่น้อยที่สร้างความประทับใจมาก เพราะทางสถาบันมีการเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่าง ๆ ในหลายมิติ บางหัวข้อวิทยากรสามารถร้อยเรียงและเชื่อมโยงให้เห็นภาพที่ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่ายและสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมในมิติที่กว้างขึ้นหรือระดับโลก การลงลึกในรายละเอียดของเนื้อหาทำให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ วิทยากรแต่ละท่านใช้วิธีการนำเสนอเทคนิคที่แตกต่างกัน แต่ได้รับเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนสมบูรณ์มาก

ในส่วนของหัวข้อและเนื้อหาการอบรมในหลักสูตร บสส. มีผลการประเมินดังต่อไปนี้ กลุ่มของวิทยากรและหัวข้อในการบรรยายที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมและการบรรยายมีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่าย ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่

หัวข้อ สงคราม (การค้า) เศรษฐกิจโลก โดย ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร อาจารย์ประจำและผู้ช่วยคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อ คุลอำนาจในการเมืองไทย โดย ศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อ วิกฤติรัฐธรรมนูญไทย โดย ศ.ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ศูนย์กฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หัวข้อ อนาคตการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดย ศ.วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

หัวข้อ สตาร์ทอัพ (Startup) เปลี่ยนโลกธุรกิจ โดย นายภาวุธ พงษ์วิทยาทาน กรรมการผู้จัดการและผู้ก่อตั้งเว็บไซต์ตลาดดอทคอมและเว็บไซต์ E-Marketplace

หัวข้อ อนาคตเศรษฐกิจไทย โดย ดร.วิโรฒ สันติประภาพ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

หัวข้อ ระบบการกำกับดูแลในภูมิทัศน์สื่อใหม่ โดย นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

หัวข้อ กบฏระบบการศึกษา (ไทย) โดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอสำหรับวิทยากรบางราย ที่เห็นควรปรับปรุงเทคนิคและวิธีการในการบรรยาย หรือเนื้อหาของข้อมูลยังขาดความชัดเจน ได้แก่

หัวข้อ อนาคตเทคโนโลยีโทรคมนาคมกับผลกระทบสื่อ โดย นายฐากร ตัณฑสิทธิ์ เลขาธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) มีความเห็นว่าวิทยากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ แต่การตอบคำถามในบางประเด็นยังไม่ชัดเจนและตรงประเด็น

หัวข้อ การบริหาร : ภาวะผู้นำ โดย ดร.สิริยา คงสมพงษ์ Master Trainer SEAC (South East Asia Center) ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งภูมิภาคอาเซียน เนื้อหาการบรรยายของวิทยากรไม่ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อมูลในภาพรวงนั้นไม่กว้างพอและเน้นนำเสนอข้อมูลในหนังสือเป็นหลัก

หัวข้อ ทิศทาง แนวโน้ม ปัญหาสิทธิมนุษยชน โดย นายสุณัย ผาสุก ที่ปรึกษาประจำประเทศไทย ของฮิวแมนไรท์วอตช์ วิทยากรนำเสนอข้อมูลมุ่มเดียว มีการชี้แนะและปะปนความคิดเห็นของตัวเองเป็นส่วนใหญ่

หัวข้อ สื่อในโลกดิจิทัล : มิติด้านการเมืองและวัฒนธรรม โดย ผศ.ดร.สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร ผู้ทรงคุณวุฒิประจำ สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายปกป้อง จันวิทย์ ประธานกรรมการ บริษัท วันโอวัน เเปอร์เซ็นต์ จำกัด วิทยากรทั้ง ๒ ท่านมีความขัดแย้งกันในการนำเสนอเนื้อหา และเนื้อหาที่ได้รับมาเป็นเนื้อหาแบบพื้นฐาน ควรจะหาวิทยากรที่สามารถให้ข้อมูลเจาะลึกในเรื่องของพฤติกรรมการใช้สื่อหรือมิติอื่น ๆ ทางสังคมเพื่อให้เห็นภาพที่กว้างมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อที่ควรที่จะเพิ่มเติมในหลักสูตรต่อไป ดังต่อไปนี้

หัวข้อกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กร หัวข้อการสร้างภาพลักษณ์องค์กร ด้วยดิจิทัลทรานส์ฟอร์มเมชัน หัวข้อกลยุทธ์ในการเจรจาต่อรองการโน้มน้าวใจทั้งในและนอกองค์กร หัวข้อกลยุทธ์การรับมือในภาวะวิกฤต ข้อวัฒนธรรม พฤติกรรม มิติทางสังคม อิทธิพลในการใช้สื่อเนื้อหาในเชิงสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลก

ส่วนหัวข้อการรับมือการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤต มีความเห็นว่า เนื่องจากสังคมไทยหรือสังคมโลกตอนนี้เกิดวิกฤตขึ้นแต่ไม่มีวิธีการรับมือที่ดี จึงอยากให้หัวข้อนี้ ส่วนการบรรยายน่าจะครอบคลุม ๕ เรื่อง คือ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และจริยธรรมที่เป็นเรื่องของความดีความชอบ

อย่างไรก็ตาม ความเห็นของผู้เข้าอบรมบางส่วน เห็นว่าการอบรมในแต่ละสัปดาห์นั้นจะเน้นเรื่องทางวิชาการมากไป จึงอยากให้ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือ work shop เพิ่มมากขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการบรรยาย ๓ ชั่วโมง แบ่งเป็นการบรรยายเนื้อหาสาระ ๒ ชั่วโมง ส่วนอีก ๑ ชั่วโมงที่เหลือให้วิทยากรทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการเพื่อเปิดให้ผู้อบรมได้ออกมาอภิปรายเพื่อให้เกิดการระดมความรู้กันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วย เพื่อช่วยทำให้เกิดการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันตลอดจนการมีส่วนร่วมสำหรับผู้อบรม

(๓.๓.) การจัดสัมมนากลุ่ม (๕ กลุ่ม) / การจัดสัมมนาสาธารณะ

การจัดสัมมนา แบ่งเป็น ๕ กลุ่มประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. การปรับตัวยุคใหม่ของสื่อมวลชนในยุค Disruptive Technology ๒. การกำกับดูแลสื่อมวลชนด้วยองค์กรตามกฎหมาย กสทช. ๓. สื่อ = อาชญากร? ๔. DTT vs OTT วิกฤตหรือโอกาส ๕. “อิทธิพลของโซเชียลมีเดียต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชน” ในภาพรวมทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า แต่ละกลุ่มมีการจัดเตรียมข้อมูลและการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแต่ละหัวข้อการให้ข้อมูลและเนื้อหาเบื้องต้นก่อนเข้าสู่การเสวนาและการอภิปรายในแต่ละช่วง ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานเป็นทีม ทำให้เห็นถึงศักยภาพการทำงานของผู้เข้าอบรมในแต่ละกลุ่มได้เป็นอย่างดี

การจัดสัมมนา กลุ่ม ทำให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อหาจุดร่วม ต่อยอดและพัฒนาความคิดมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดจากสายอาชีพที่ต่างกันไป ปรับความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรม เกิดความรู้และเป็นประโยชน์ ได้พัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การจัดสัมมนา กลุ่มมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า อาจมีการปรับเปลี่ยนเป็นการจัดสัมมนาออกสถานที่ เพราะทำให้ได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น หรือการจัดสัมมนา กลุ่มอาจเปลี่ยนรูปแบบการเสวนาเชิงวิชาการเป็นการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมแทน เช่น กิจกรรม CSR เป็นต้น

การจัดสัมมนาสาธารณะ เรื่อง “How to รอด...รอดอย่างไรในสถานการณ์เศรษฐกิจร้อน การเมืองแรง” วิทยากรประกอบด้วย นายกรณ์ จาติกวณิช อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รศ.ดร.ปณิธาน วัฒนายากร ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความมั่นคงของนายกรัฐมนตรี ดร.ชัยยงค์ สัจจิตานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ดร.ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ อดีตนายกรัฐมนตรี ดร.สุวิทย์ เกษมวิจิตร ประธานกรรมการหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ดร.กิริฎา เภาพิจิต

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ผู้อำนวยการการวิจัยและคำปรึกษาระหว่างประเทศสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงได้รับกระแสตอบรับจากสื่อมวลชนและบุคคลภายนอกสนใจเข้าร่วมรับฟัง เพราะเป็นหัวข้อที่ทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมรับฟังจำนวนมาก รวมถึงสื่อมวลชนจำนวนมากทั้งสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ให้ความสนใจติดตามการทำข่าวกลายเป็นประเด็นข่าวที่มีการติดตามกันอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า ๒๐ องค์กรสื่อ

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การจัดสัมมนาสาธารณะมีประโยชน์มาก เป็นวิธีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดี ทำให้ผู้เข้าอบรมได้ทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการสร้างเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน มีการแบ่งกลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ เน้นการทำงานร่วมกัน ทุกคนสามารถใช้ศักยภาพของแต่ละคนแต่ละสายงานอย่างเต็มที่ มีการเรียนรู้การรับผิดชอบร่วมกัน การรวมพลังนำเสนอหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน เกิดแรงกระเพื่อม สะท้อนปัญหาไปสู่หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินและแก้ไขต่อไป โดยไม่ปล่อยให้เป็นภาระของสังคมและประชาชน

ผู้เข้าอบรมเห็นว่า การจัดสัมมนาสาธารณะมีรูปแบบที่เหมาะสมแล้ว การจัดสัมมนาสาธารณะเป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร เพราะเป็นการนำเสนอหัวข้อที่เป็นประโยชน์เพื่อสื่อให้สังคมได้รับรู้

(๓.๔.) การศึกษาดูงาน (ส่วนกลาง – ส่วนภูมิภาค)

การเลือกสถานที่ศึกษาดูงาน เนื่องจากทางหลักสูตรเปิดให้ผู้เข้าอบรมโหวตสถานที่ศึกษาดูงานเป็นสิ่งที่ดี ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การศึกษาดูงานทั้ง ๓ ครั้งก็มีความเหมาะสมดีแล้ว ภาพรวมคือเดินทางไม่ไกล สถานที่ดูงานมีความน่าสนใจ ได้เยี่ยมชมสถานที่จริง มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากผู้ปฏิบัติงานจริง จึงได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี

ส่วนผลที่ได้จากการศึกษาดูงาน ในหลักสูตร บสส. มีผลประเมินดังต่อไปนี้

การศึกษาดูงานส่วนกลาง ณ บริษัท ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารซีพีเอฟ จำกัด สถานที่ดูงานมีความน่าสนใจ ได้เยี่ยมชมสถานที่จริง ส่วน Acts Studio ประทับใจช่อง ONE ได้แนวคิดของผู้บริหารระดับสูงที่มองวงการทีวีได้ดี ได้แนวคิดการทำงาน การบริหารงานแบบมืออาชีพ เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในวิชาชีพสื่อได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ร่วมวิชาชีพ และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานจริง

การศึกษาดูงานส่วนภูมิภาคครั้งที่ ๑ ณ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง โรงเรียนกำเนิดวิทย์ อำเภอสัตหีบ จังหวัดระยอง มีความน่าสนใจได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมากได้เห็นนวัตกรรมที่ล้ำสมัยเห็นอนาคตชาติ ส่วนสถานีควบคุมและรับสัญญาณดาวเทียมไทยโชต อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นแหล่งหาข้อมูลระดับชาติที่น่าเชื่อถือ ได้เห็นถึงการนำเทคโนโลยีและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จึงอยากให้เพิ่มเวลาในการดูงานเพื่อจะได้ลงลึกในรายละเอียดเนื้อหา และจะทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

การศึกษาดูงานภูมิภาคครั้งที่ ๒ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สถานีโทรทัศน์แห่งชาติเวียดนาม (VTV) มีความน่าสนใจได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมาก ได้เห็นถึงข้อจำกัดและความแตกต่างของสถานที่ที่มีการควบคุมโดยรัฐ การศึกษาดูงานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงฮานอย ทำให้ได้เห็นภาพรวมของประเทศเชิงนโยบายและการค้า ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง PRIME ได้เห็นการปรับตัวในการบริหารงาน การผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ส่วน บริษัท บี.กริม และอมตะ - บี.กริม เพาเวอร์ ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้รับฟังการสรุปบรรยายการดำเนินงานทำให้ได้เห็นทิศทางการลงทุนของคนไทยในเวียดนาม

ข้อเสนอแนะ

ตารางเวลาการศึกษาดูงานแน่นเกินไป ทำให้มีเวลาในการศึกษาดูงานในแต่ละสถานที่น้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถลงรายละเอียดการดูงานได้ เสนอให้แบ่งการดูงาน ๑ วัน ดูงานเพียง ๒ แห่ง เช่น แบ่งเป็นดูงานช่วงเช้า ๑ แห่ง และช่วงบ่ายอีก ๑ แห่ง หากสถานที่ดูงานที่เป็นองค์กรขนาดใหญ่ มีข้อมูลที่ต้องลงลึกในเนื้อหา อาจจะใช้เวลา ๑ วัน เพื่อจะได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น

(๓.๕.) การจัดทำรายงานเฉพาะบุคคล

การให้อิสระในการเลือกหัวข้อตามแต่ละวิชาชีพแต่กำหนดว่าต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของสื่อมีการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องที่ดี มีผู้บริหารหลักสูตรให้ความสำคัญเอาใส่ใจ กรรมการที่ปรึกษาให้ความสนใจอย่างสูง มีรูปแบบการทำงานอย่างชัดเจน ทำให้สามารถทำงานได้สำเร็จ มีการกำหนดระยะเวลาการทำงานที่ชัดเจนและไม่กระชั้นชิด ทำให้ผู้เข้าอบรมสามารถบริหารจัดการกับเวลาได้เป็นอย่างดี

การจัดทำรายงานเฉพาะบุคคล ช่วยให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ เกิดวินัย ฝึกความรับผิดชอบ ได้เห็นความร่วมมือร่วมใจของกลุ่มผู้เรียน การช่วยเหลือในกลุ่มผู้เข้าอบรมด้วยกัน รายงานเฉพาะบุคคลที่ได้จากการศึกษา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานปัจจุบันได้ เพราะข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาและองค์กร

ข้อเสนอแนะ

การวางกรอบความคิดจากกรรมการที่ปรึกษา ทำให้รายงานที่ออกมาไม่ตรงกับตามต้องการของผู้เข้าอบรม

การให้ความสำคัญกับการจัดรูปแบบรายงานมากเกินไป

เวลาในการจัดทำรายงานมีน้อยเกินไป

ควรมีการอบรมพื้นฐานข้อมูลสำหรับการจัดทำรายงานส่วนบุคคลล่วงหน้า เพื่อให้มีความเข้าใจที่ครบถ้วนและถูกต้อง รวมทั้งมีการแนะนำแนวทางการจัดทำรายงาน โครงสร้างส่วนประกอบของรายงาน เช่น ให้อายุ ๑ วัน ซึ่งแจ้งการทำรายงานโดยเฉพาะ และมีการอบรมแบบลงมือปฏิบัติที่สอนวิธีการเขียนรายงานตามแบบที่สถาบันกำหนด เนื่องจากผู้เข้าอบรมมีทักษะความสามารถในการเขียนรายงานไม่เท่ากัน

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

การเข้าพบที่ปรึกษารายงานเฉพาะบุคคล ควรจัดเวลาการพบที่ปรึกษา โดยให้ผู้อบรมพบที่ปรึกษารายงานนอกเหนือจากในเวลาที่กำลังอยู่ระหว่างการอบรม เพื่อมิให้เป็นการเสียโอกาสในการฟังบรรยายจากวิทยากรด้วย

การจัดที่ปรึกษารายงานเฉพาะบุคคลที่ต่างวิชาชีพกับผู้เข้าอบรมอาจทำให้มีความเข้าใจในข้อมูลไม่ตรงกัน (บางกรณีเท่านั้น)

การนำเสนอรายงานควรจัดให้อยู่ในเวลาใกล้เคียงกัน การนำเสนอรายงานของกลุ่มแรกกับกลุ่มสุดท้ายมีระยะเวลาที่ห่างกัน เนื่องจากการนำเสนอรายงานเป็นกลุ่มแรกจะมีความรู้สึกกดดันที่จะต้องรีบเร่งทำรายงาน ควรปรับให้เป็นสัปดาห์ของการนำเสนอรายงานทั้งวัน การแบ่งให้มีการบรรยายในช่วงเช้าและนำเสนอรายงานในช่วงบ่าย ส่งผลให้ผู้ที่ต้องนำเสนอรายงานขาดสมาธิการอบรมในช่วงเช้าได้ หรือบางคนก็ไม่มาอบรมเพราะว่าต้องเตรียมข้อมูลในการนำเสนอรายงานช่วงบ่าย

เวลานำเสนอรายงานแค่ ๑๐ นาที เป็นเวลาที่น้อยเกินไป ผู้เข้าอบรมบางท่านอาจมีข้อมูลที่ต้องการนำเสนอมากแต่มีเวลาอย่างจำกัด จึงทำให้ไม่ได้นำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษามาอย่างครบถ้วน

อยากให้ผู้จัดทำหลักสูตรรวบรวมไฟล์รายงานและไฟล์การนำเสนอ เพื่อนำไปเผยแพร่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ เช่น การนำไปใช้ในเรียนการสอน

อยากให้ผู้จัดทำหลักสูตรรวบรวมรายงานทั้งหมดตั้งแต่รุ่น ๑ - ๙ โดยเฉพาะข้อเสนอแนะว่าอยากให้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องใด เพื่อที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ในการนำไปศึกษาต่อและเป็นประโยชน์ต่อไป

(๓.๖.) การนำความรู้ประสบการณ์จากหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การอบรมในหลักสูตร บสส. ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่มาเป็นวิทยากรอย่างแท้จริง ซึ่งไม่สามารถที่จะไปหาตามตำราหรือค้นหาข้อมูลที่ได้รับจากที่อื่นได้ ได้ความรู้ที่หลากหลายมิติ หลากหลายมุมมองที่นำไปถ่ายทอดหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้นยังมีการเชื่อมโยงความรู้เชิงกว้างมากกว่าความรู้เดิมที่มีทำให้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานเพื่อตอบโจทย์ภารกิจตนเองได้มากถึงมากที่สุด นำไปสื่อสารกับคนในองค์กรได้ ลดช่องว่างระหว่างความเข้าใจของสื่อกับเรื่องปัญหาสังคมในประเด็นต่าง ๆ ได้จากเนื้อหาที่หลากหลาย ทั้งข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่นำเสนอเชิงลึก

นอกจากนี้ยังช่วยในการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน มีช่องทางการสื่อสารผ่านองค์กรสื่อ และภาคส่วนต่าง ๆ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้จากหลากหลายอาชีพ ทำให้มีความเข้าใจกันมากขึ้น

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

(๓.๗.) การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรม

การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรมมีการละลายพฤติกรรมทำให้รู้จักกันมากขึ้น การแบ่งกลุ่มย่อยทำให้ทำงานร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่มาจากหลากหลายวิชาชีพ มาจากต่างที่ต่างถิ่นเป็นโอกาสที่ทำให้ผู้อบรมได้รู้จักในหลาย ๆ ด้านหลาย ๆ อาชีพ ในส่วนของผู้เข้าอบรมทุกคนมีความเป็นกันเองถึงแม้ทุกคนจะเป็นผู้บริหารสูงแต่ไม่ยึดติดในตำแหน่งของตนเอง ถือเป็นความสำเร็จสูงสุดของการอบรม แต่ละคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คอยช่วยเหลือจนใจกัน

จึงอยากให้มีการส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้อบรมหลังเลิกอบรมให้มากขึ้น โดยการทำกิจกรรมส่งเสริมนอกสถานที่ให้มากขึ้น

(๓.๘.) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ

-

๒. รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับหลักสูตร (บสก.)

รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับหลักสูตร (บสก.) เป็นสัมมนาปิดโครงการ เพื่อประเมินผลสำหรับหลักสูตร (บสก.) เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมในวันเสาร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ ณ ห้องประชุมวิภาวดี บอลรูม C โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ เซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพฯ โดยมีกำหนดการและรายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรมโดยแบ่งได้เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

(๑.) กำหนดการ

กำหนดการสัมมนาปิดการอบรม

หลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับกลาง
ด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (บสก.)

วันเสาร์ที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ – ๒๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมวิภาวดี บอลรูม C โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ เซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพฯ

วันเสาร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

๑๓.๐๐ – ๑๓.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๑๓.๓๐ – ๑๓.๔๕ น.	เปิดการประชุมสัมมนาปิดการอบรมหลักสูตร บสก.
ณ ห้องประชุมวิภาวดี บอลรูม C
โดย นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการบริหาร สถาบันอิศรา
๑๓.๔๕ – ๑๔.๑๕ น.	ชี้แจงหัวข้อและประเด็นการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าอบรม
๑๔.๑๕ – ๑๔.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๔.๓๐ – ๑๕.๓๐ น.	แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นต่อหลักสูตร บสก.
๑๕.๓๐ – ๑๖.๓๐ น.	นำเสนอผลงานกลุ่มย่อยต่อที่ประชุม กลุ่มละ ๑๐ นาที
๑๖.๓๐ – ๑๗.๓๐ น.	ประชุมร่วมกับคณะกรรมการหลักสูตรเพื่อหาข้อสรุปที่ได้จากการระดมความคิดเห็น
๑๗.๓๐ – ๑๙.๐๐ น.	พิธีมอบวุฒิบัตร และโล่ผู้เข้าอบรมดีเด่น หลักสูตร บสก.
โดย นายมานิจ สุขสมจิตร ประธานมูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย
ตัวแทนรุ่นกล่าวขอบคุณสถาบันอิศรา และ กทปส. กสทช
๑๙.๐๐ – ๒๒.๐๐ น.	โดย นายศราวุฒิ นวการพิศุทธิ์ ประธาน บสก.
ร่วมรับประทานอาหารเย็น พร้อมงานเลี้ยงสังสรรค์ ณ ห้องประชุมวิภาวดี บอลรูม C
เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

*** กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

(๒.) ภาพกิจกรรม

(๓.) รายงานผลการประเมินของผู้เข้ารับการ

(๓.๑.) การบริหารจัดการหลักสูตร

ภาพรวมการบริหารจัดการหลักสูตรสรุปว่า มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากการอบรมช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด ๑๙ ทำให้ไม่สามารถจัดการอบรมได้ แต่ผู้บริหารหลักสูตรมีการบริหารจัดการทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีความครบถ้วน สะท้อนว่ามีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก

ผู้บริหารหลักสูตร ให้ความสำคัญในการดูแลหลักสูตรเป็นอย่างดี มีการดูแลผู้เข้าอบรมและเอาใจใส่เป็นอย่างดี สิ่งสำคัญมีการติดตามรายละเอียดของปัญหาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

เจ้าหน้าที่หลักสูตรให้ความสนใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เข้าอบรมทุกคนเป็นอย่างดี การแจ้งข้อมูลอย่างครบถ้วน การติดตามเรื่องรายงานเฉพาะบุคคลทำให้เสร็จตามกรอบเวลา การติดตามประสานงานต่าง ๆ ถือว่าเป็นโครงการบริหารจัดการได้ดีมาก

ข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการแบบ Social Distancing ทำให้มีการปรับขยายสถานที่การอบรมให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคมอย่างเหมาะสม การจัดที่นั่งมีการเพิ่มและขยายแถวเพื่อให้มีช่องว่างระหว่างกันมากขึ้น ส่งผลให้การนั่งฟังบรรยายในบางมุมของห้องที่มีการปรับขยายแถวออกไปบางจุดอาจมองไม่เห็นวิทยากรและจอมอนิเตอร์ที่ใช้ในการบรรยาย

(๓.๒.) เนื้อหาการบรรยายของวิทยากรในแต่ละสัปดาห์

ภาพรวมเนื้อหาหลักสูตรการบรรยายของวิทยากรอยู่ในระดับดีมาก หัวข้อการอบรมมีความเหมาะสม ทันต่อสถานการณ์ เข้าใจง่ายและสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมในมิติที่กว้างขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้จริง

วิทยากรที่บรรยายเป็นระดับแถวหน้าของประเทศ มีการวางกรอบแนวคิดและทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้เข้า อบรม การวางกรอบที่ทำให้เห็นว่า หากจะเรียนรู้เรื่องนี้และอยากลงลึกในเรื่องนี้ จะมีวิธีการอย่างไร เป็นสิ่งสำคัญมาก แม้วิทยากรแต่ละท่านจะใช้วิธีการนำเสนอเทคนิคที่แตกต่างกัน แต่สุดท้ายผู้อบรมก็ได้รับเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนสมบูรณ์มาก

ส่วนหัวข้อและเนื้อหาการอบรมในหลักสูตร บสภ. มีผลประเมินดังต่อไปนี้

กลุ่มของวิทยากรและหัวข้อในการบรรยายที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมและการบรรยายมีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่าย ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่

หัวข้อ เทคโนโลยีใหม่ เศรษฐกิจใหม่ (new technology, new economy) โดย ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) วิทยากรบรรยายเนื้อหาดีมากทันสมัยรอบด้าน สามารถนำไปใช้ได้จริง

หัวข้อ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย ดร.เดชารัต สุขกำเนิด คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีเทคนิคการนำเสนอที่ดี เปิดโอกาสให้เรียนรู้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

หัวข้อ ภูมิศาสตร์การเมืองโลก โดย ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยากรบรรยายเนื้อหาในภาพรวมดีมาก ทันสถานการณ์ ทำให้เห็นในมุมมองที่กว้างขึ้น มีการวิเคราะห์ทำให้เข้าใจสถานการณ์โลกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเพิ่มเทคนิคการบรรยายให้น่าสนใจมากขึ้น

หัวข้อ สถานการณ์เศรษฐกิจโลก : จีน VS สหรัฐ โดย ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยากรบรรยายเนื้อหาดีมาก อาจเพิ่มเทคนิคการบรรยายให้น่าสนใจมากขึ้น

หัวข้อการเสวนาเรื่อง ความท้าทายสื่อยุคเปลี่ยนผ่าน (มุมมองจริยธรรมสื่อมนมิติต่าง ๆ) โดย นางสาวรุ่งมณี เมฆโสภณ สื่อมวลชนอิสระ และกรรมการนโยบาย ส.ส.ท. วิทยากรสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ดี เนื้อหาการบรรยายมีความน่าสนใจ และเข้าใจง่าย ดร.พรชชาติสิริ กุหลาบ อาจารย์ประจำภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยากรมีความรู้ความสามารถ แต่ควรปรับปรุงเรื่องการถ่ายทอดเพราะเน้นเชิงวิชาการเกินไป

หัวข้อ วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Data Journalism) โดย นายฐิติพงษ์ เหลืองอรุณเลิศ ผู้ก่อตั้งบุญมีแล็บ และ Interaction Designer ดร.กฤษณ์ รุจิขจร ผู้ก่อตั้งบุญมีแล็บ และ Data Specialist เนื้อหาการบรรยายมีความทันสมัย ถ่ายทอดประสบการณ์จริง ทำให้บรรยากาศการบรรยายสนุกและน่าสนใจ

หัวข้อ การบริหารจัดการสื่อยุคใหม่ โดย นายอิสริยะ (มาร์ค) ไพรีพ่ายฤทธิ์ ผู้ร่วมก่อตั้ง Blognone และ Brand Inside นายทรงกลด (ก้อง) บางยี่ขัน บรรณาธิการบริหารและผู้ร่วมก่อตั้ง The Cloud นายณภพพัฒนจักษ์ อดตนนท์ บรรณาธิการข่าวออนไลน์ เวิร์คพอยท์ นิวส์ เนื้อหาในการบรรยายดีมาก มีข้อคิดในการทำเนื้อหาให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ อยากให้เชิญมาบรรยายอีกในหลักสูตรต่อไป

หัวข้อ การทำการตลาดจากเนื้อหา (Content Marketing) โดย นายศิวัตร์ เชาววิยวงษ์ นายกสมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย) วิทยากรมีความรู้ในเนื้อหาที่บรรยายเป็นอย่างมาก แต่การบรรยายบางช่วงมีการนำเสนอเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจยาก เนื่องจากผู้อบรมมีพื้นฐานความรู้ที่ไม่เท่ากัน อยากให้ใช้เทคนิคการนำเสนอที่เข้าใจมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ต่อไป

หัวข้อ การแสดงข้อมูลแบบประยุกต์ (Data visualization) โดย นายพีระพงษ์ เตชะทัตตานนท์ ผู้จัดการอาวุโส ด้านงานสร้างสรรค์และสื่อสารธารณะ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) วิทยากรบรรยายเนื้อหาดีมาก มีใช้การนำเทคนิคนำเสนอให้ผู้อบรมมีส่วนร่วมในระหว่างการอบรม

หัวข้อ เศรษฐกิจไทย : โอกาสและความท้าทาย โดย ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ กรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) ธนาคารแห่งประเทศไทยและกรรมการอิสระ บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) ปตท.สผ. วิทยากรมีความรู้เกี่ยวเนื้อหาที่บรรยายเป็นอย่างมาก

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้โดยใช้เทคนิคการนำเสนอช่วยสร้างการมีส่วนร่วมและทำให้ผู้เข้าอบรมได้มีเวลาในการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์จริง

นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อที่ควรที่จะเพิ่มเติมในหลักสูตรต่อไป ดังต่อไปนี้

หัวข้อ อนาคตการเมืองไทย โดย ผศ.ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล รองอธิการบดีฝ่ายความยั่งยืนและบริหารศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื้อหาการบรรยายทั่วไป เทคนิคการถ่ายทอดใช้ภูมิความรู้เดิมในการบรรยาย

หัวข้อ ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ ครั้งที่ ๑ หัวข้อ การฟื้นฟูกิจการ “การบินไทย” ภายใต้อ.บ.บ.ล้มละลาย โดย ศ.พิเศษ วิชา มหาคุณ คณบดี คณะนิติศาสตร์และผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต ด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะนั้นหัวข้อนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก แต่ในการถ่ายทอดวิทยากรใช้วิธีการบรรยายเป็นทฤษฎีมากเกินไป ควรปรับให้เป็นการถามตอบในสิ่งที่คนอยากรู้เบื้องลึกเบื้องหลังจริงๆ ว่าปัญหาการบินไทยคืออะไร นำมาวิเคราะห์ให้เข้ากับสถานการณ์ตามหัวข้อที่กำหนด

หัวข้อ คอร์รัปชันในสังคมไทย โดย ผศ.ดร.ต่อภัสสร ยมนาคน ผู้อำนวยการศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การบรรยายเป็นวิชาการมากเกินไป อยากให้ปรับเทคนิคการนำเสนอเพื่อให้เนื้อหาเข้าใจได้ง่ายขึ้น

หัวข้อเสวนาเรื่อง ปฏิวัติช่องทางการสื่อสารในยุคสื่อใหม่ โดย ดร.เอกพล เขียรถาวร อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ นายกล้า ตั้งสุวรรณ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท ไวซ์ไซท์ (ประเทศไทย) จำกัด วิทยากรทั้ง ๒ ท่าน มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญคนละด้าน จึงทำให้ได้รับฟังการนำเสนอของวิทยากรแต่ละท่านมีความแตกต่างออกไป

หัวข้อ ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ ครั้งที่ ๒ หัวข้อ บทบาทของ Influencer ในการผลิตสื่อ และผลกระทบที่มีต่อสื่อเก่า โดย นายอภิสิทธิ์ ทรุ่รงกานนท์ Chief Product Officer, Pantip.com นายพงษ์พิพัฒน์ บัญชานนท์ บรรณาธิการ The MATTER นางสาวสรานี สงวนเรื่อง ผู้ก่อตั้งและ CEO บริษัท Flourish Digital ได้มุมมองจากเนื้อหาการบรรยาย วิทยากรมีประสบการณ์เป็นอย่างดี เทคนิคการถ่ายทอดมีความน่าสนใจ อยากให้เพิ่มเติมเรื่อง how to หรือ set zero การเริ่มจากศูนย์ควรจะมีวิธีการอย่างไรที่จะสื่อสารให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้อบรมสามารถนำไปต่อยอดกับงานสื่อของตนเองได้จริง ๆ

หัวข้อเกี่ยวกับสื่อ เช่น สื่อกับสิทธิทางเพศ Fake news (ข่าวปลอม) AI/ Algorithms และสื่อใหม่และสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน การเพิ่มเติมเนื้อหาให้เจาะลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อบรมได้จะนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

หัวข้อการบรรยายในบางหัวข้อเป็นเรื่องเกี่ยวกับสื่อเป็นหัวข้อที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน จึงควรรวมให้เป็นหัวข้อเดียวกัน เช่น หัวข้อ วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Data Journalism) และหัวข้อ การแสดงข้อมูลแบบประยุกต์ (Data visualization)

หัวข้อการบรรยายในบางหัวข้อควรจัดทำเป็น workshop เพื่อให้ผู้เข้าอบรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เกิดการระดมความรู้กัน เพื่อช่วยทำให้เกิดการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันตลอดจนการมีส่วนร่วมสำหรับผู้อบรม

วิทยากรควรมีเทคนิคการนำเสนอ และสื่อการสอนที่น่าสนใจ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก หากวิทยากรไม่มีเทคนิคการนำเสนอที่ดี จะทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เข้าอบรมได้

(๓.๓.) การจัดสัมมนากลุ่ม (๕ กลุ่ม)/ การจัดสัมมนาสาธารณะ

การจัดสัมมนา แบ่งเป็น ๕ กลุ่มประกอบด้วย หัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. อิทธิพลของ Social Media กับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน “ทางรอดสื่อไทยในยุค Social Media” ๒. ใต้เส้นจริยธรรมสื่อ ๓. “เสิร์ฟผลิตภัณฑ์เสริมอาหารผ่านจอทีวีไทย” ถูกผิดอย่างไร ใครกำหนด? ๔. “OTT วิกฤต หรือ โอกาส?” ๕. สื่อจะ “ปัง” หรือจะ “พัง” ในยุค ๕G แต่ละหัวข้อในแต่ละกลุ่มที่รับผิดชอบมีการจัดเตรียมข้อมูลและเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหัวข้อ การให้ข้อมูลและเนื้อหาเบื้องต้นก่อนเข้าสู่การเสวนาและการอภิปรายในแต่ละช่วง ทำให้ผู้อบรมมีส่วนร่วมและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานเป็นทีม สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เข้าร่วมอบรมในแต่ละกลุ่ม

การจัดสัมมนา กลุ่ม ภาพรวมมีการแบ่งความรับผิดชอบชัดเจน ทำให้สมาชิกในกลุ่ม ได้มีส่วนร่วม รูปแบบการจัดสัมมนาเป็นการดึงศักยภาพของผู้เข้าอบรม เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการค้นคว้าหาข้อมูล เลือกสรรวิทยากรมาประกอบการสัมมนา สิ่งที่น่าสนใจคือ การจัดให้ผู้เข้าอบรมต่างที่มาได้มาร่วมกันจัดสัมมนา กลุ่ม ทำให้ได้ทำงานร่วมกันมีการเปิดใจให้กันมากขึ้น หัวข้อเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายถือว่าเหมาะสมกับหลักสูตร สร้างประสบการณ์การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

การนำเสนอของผู้อบรมทั้ง ๕ กลุ่ม มีเทคนิคในการนำเสนอไม่ต่างกัน คือการเชิญวิทยากรนั่งบรรยายและมีผู้เข้าอบรมในกลุ่ม ๓ - ๔ คน ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยน จึงทำให้การนำเสนอ สัมมนา กลุ่ม หลัง ๆ มีความน่าสนใจลดลง

การจัดสัมมนาสาธารณะ เรื่อง ข้าแหละเงินกู้ฟื้นฟูโควิด: ช่วยเศรษฐกิจ หรือ เป็นพิษกับประชาชน วิทยากรประกอบด้วย นายตฤชา พิษนันทน์ รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและประธานอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการพิจารณาโครงการใน พ.ร.ก.เงินกู้ นายสมชาย แสวงการ ประธานคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนสิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา นายพิธา ลิ่มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล และที่ปรึกษา กมธ.วิสามัญติดตาม – ตรวจสอบงบประมาณ และมาตรการการแก้ไขปัญหาวิกฤติ โควิด ดร.มานะ นิมิตรมงคล เลขาธิการ

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) นางสาวสฤณี อาชวานันทกุล กรรมการผู้จัดการ ด้านการพัฒนาความรู้ บริษัท ป่าสาละ จำกัด ในภาพรวมประสบความสำเร็จ ได้รับกระแสตอบรับจากสื่อมวลชนและบุคคลภายนอกสนใจเข้าร่วมรับฟัง และสื่อมวลชนจำนวนมากทั้งสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ ต่างให้ความสนใจติดตามการทำข่าวเป็นจำนวนมากไม่น้อยกว่า ๒๐ องค์กรสื่อ

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดสัมมนาสาธารณะมีประโยชน์มาก เป็นวิธีการบริหารจัดการหลัก สูตรที่ดี ทำให้ผู้เข้าอบรมได้ทำงานร่วมกัน การแบ่งกลุ่มทำงานอย่างเป็นระบบ เน้นการทำงานร่วมกัน ทุกคนสามารถใช้ศักยภาพของแต่ละคนแต่ละสายงานอย่างเต็มที่ การเรียนรู้ ความรับผิดชอบร่วมกัน การรวมพลังนำเสนอหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับพ.ร.ก. เงินกู้ รวมไปถึงมุ่งสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการตรวจสอบการจัดสรรโครงการต่าง ๆ ในกรอบของ พ.ร.ก. เงินกู้ ๔ แสนล้านบาท และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประโยชน์ที่ประชาชนและภาคธุรกิจจะได้รับจากเงินกู้ดังกล่าว ตลอดจนตรวจสอบผลกระทบที่ประชาชนจะได้รับตามมา

(๓.๔.) การศึกษาดูงาน (ส่วนกลาง – ส่วนภูมิภาค)

การศึกษาดูงานส่วนกลาง

บริษัท ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารซีพีเอฟ จำกัด สถานที่ดูงานมีความน่าสนใจ ได้เยี่ยมชมสถานที่จริง ทางผู้เข้าอบรมอยากให้เพิ่มเติมเรื่องวิธีการสื่อสารที่ CPF ใช้สื่อสารกับสังคม การสื่อสารการตลาด การสื่อสารสินค้าออกมาอย่างไรให้ประชาชนได้รู้จัก

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ไทยพีบีเอส) ได้ทราบแนวคิดของผู้บริหาร ได้แนวคิดการทำงาน เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในวิชาชีพสื่อได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ร่วมวิชาชีพ และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานจริง

การศึกษาดูงานส่วนภูมิภาค ณ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมการดูงานเป็นสิ่งที่ได้ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้เยี่ยมชมสถานที่จริง มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จากผู้ปฏิบัติงานจริง จึงได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี การศึกษาดูงาน

บริษัท มหาชัยเคเบิลทีวี จำกัด ได้รับข้อมูลและความรู้ มีโอกาสได้เยี่ยมชมสถานที่จริง มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานจริง การปรับตัวของสื่อหนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี อย่างไรในสถานการณ์นี้เพื่อจะให้องค์กรปรับตัวและอยู่รอดได้ บริษัท มหาชัยเคเบิลทีวี จำกัด ทำธุรกิจเคเบิลทีวีอย่างเดี่ยวชาย ไม่ได้แล้ว จึงต้องปรับตัวเป็นชายอินเทอร์เนตนำ ส่วนเคเบิลเป็นของแถม นอกจากนี้ยังมีบริการหลังการขาย หากเกิดปัญหาสามารถไปแก้ปัญหาให้กับลูกค้าภายใน ๒ ชั่วโมง ซึ่งแตกต่างจากบริษัทรายใหญ่ บางครั้ง ๒ วันยังไม่ไปแก้ไขปัญหาให้ลูกค้า นอกจากนี้ยังมีธุรกิจกล่องมาเป็นตัวเสริม

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

หนังสือพิมพ์เพชรภูมิ พบว่ามีการปรับรูปแบบการนำเสนอข่าวทางโซเชียลมีเดียมากขึ้น การสร้างเว็บไซต์ และเฟซบุ๊กเพื่อทำให้เกิดการรับรู้ให้มากที่สุด และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ การนำเสนอข่าวที่รวดเร็วกว่าหนังสือพิมพ์ และการนำเครื่องมือที่มีไปใช้ขยายธุรกิจอื่น ๆ เช่น การจัดทำหนังสือยก หรือแผ่นพับ โบรชัวร์ โปสเตอร์ งานเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารภายในบริษัท โรงแรม โรงพยาบาล เป็นต้น

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้รับความรู้ความเข้าใจ การศึกษาวิถีแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอยและน้ำเสียในชุมชน ซึ่งมีผลต่อการรักษาสภาพป่าชายเลนด้วยวิธีการทางธรรมชาติและรักษาธรรมชาติ โดยยึดตาม พระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ให้ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เป็นเทคโนโลยีอย่างง่าย ใคร ๆ ก็สามารถทำได้และมีวัสดุหาได้ในท้องถิ่น”

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับความรู้ในเรื่องของทรัพยากร ธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะไม้จันทน์หอม ถือเป็นไม้มีค่าและหายาก นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติกุยบุรียังเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ป่าสงวนหลายชนิด เช่น สมเสร็จ แมวลายหินอ่อน เสียงผา และแก้งหม้อ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก รวมถึงมีช้างป่า กระทิง วัวแดง อาศัยอยู่ร่วมกัน การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน – ส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการอย่างเป็นระบบ และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนผ่านการทำมวลชนสัมพันธ์ และส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปเป็น “ครูป่าไม้” เพื่อปลูกฝังให้เด็ก ๆ ในพื้นที่รักและหวงแหนธรรมชาติ รวมถึงเปิดโอกาสให้เข้ามาเป็นไกด์นำเที่ยวในป่า หรือคนที่มีความสามารถนำรถเข้าไปให้บริการนำเที่ยวในพื้นที่ได้ เพื่อสร้างรายได้เสริม เป็นการพึ่งพาอาศัยกันและช่วยให้การจัดการพื้นที่เกิดความยั่งยืน

กลุ่มอนุรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์ คือการรวมตัวของชาวบ้าน เพื่อสิทธิชุมชน และการปกป้องสิทธิของตนเอง โดยการจัดตั้งกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก และ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีโครงการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน ที่ชายฝั่งทะเล จ.ประจวบคีรีขันธ์ ที่บ้านกรูด อ.บางสะพาน และบ้านบ่อนอก อ.เมือง เกิดขึ้น ความขัดแย้งทางความคิดของชาวบ้านกลุ่มหนึ่งต้องการโรงไฟฟ้า เพราะนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่น ผู้คนในหมู่บ้านมีงานทำ การทำมาค้าขายจะดีขึ้น มีการก่อสร้าง คนจะเข้ามาจับจ่ายใช้สอยในหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น แต่จะมีอีกกลุ่มหนึ่งไม่ต้องการให้สร้างโรงไฟฟ้า เนื่องจากเห็นว่าชีวิตอันสงบสุขของชาวบ้านจะหายไป ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนไป ต้องอยู่กับหมอกควันของโรงไฟฟ้า แหล่งประการังจะถูกทำลาย กุ้ง หอย ปู ปลา ที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็จะหมดไป ความขัดแย้งดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อกลุ่มผู้นำชุมชน ต่อต้านโรงไฟฟ้า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. ต่างชักชวนชาวบ้านมาเรียกร้องสิทธิของชุมชนต่อต้านโรงไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะ

การทำกิจกรรม CSR ในระหว่างการศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ร่วมกันคิดและทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือจังหวัดที่ไปศึกษาดูงาน แบ่งเป็นช่วงการดูงานและช่วงการทำกิจกรรม เช่น เก็บขยะริมหาด หรือช่วยเหลือสังคมในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

การศึกษาดูงานในองค์กรที่ทำงานด้านนิเวศเดียว ปัจจุบันสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก หากมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานในองค์กรที่ทำงานด้านนิเวศเดียว ทำให้ได้รับมุมมองความคิดแบบใหม่ ๆ และนำไปปรับใช้ได้จริง

(๓.๕.) การจัดทำรายงานเฉพาะบุคคล

การจัดทำรายงานเฉพาะบุคคลถือว่ามีความเหมาะสม การจัดทำรายงานมีผู้เข้าอบรมที่มาจากสายงานด้านสื่ออาจมีปัญหาในการเขียนรายงาน หลังทำรายงานเสร็จสมบูรณ์ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกันว่าทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น เนื่องจากได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นการสร้างวินัย ฝึกความรับผิดชอบ การนำเสนอรายงานทำให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์มาก นำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานปัจจุบันได้ เพราะข้อมูลมีประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาและองค์กร

รายงานเฉพาะบุคคลไม่ควรเป็นแค่รายงานแต่เสนอให้ทำเป็นโครงการหรือโปรเจกต์จบ เพราะผู้เข้าอบรมแต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกัน เช่น บางคนอยากทำหนังสือหรือทำวิทยุท้องถิ่น เพื่อให้เกิดให้ผลงานที่นำไปใช้ได้จริง การทำรายงานเฉพาะบุคคลผู้อบรมบางคนอาจมีปัญหาในการเขียน แต่มีความพยายามเขียนเพื่อให้ผ่านไปได้ แต่บางเรื่องไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หากมีการทำหนังสือหรือทำโปรเจกต์ตามความสามารถของผู้เข้าอบรม ผลงานเหล่านี้ก็นำไปใช้ได้จริงและใช้เป็นการเรียนการสอนได้

(๓.๖.) การนำความรู้ประสบการณ์จากหลักสูตรไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การอบรมหลักสูตร บสภ. เห็นว่า สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากหลักสูตรไปคิดต่อยอดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ มีกรอบแนวคิดที่กว้างขึ้น ผู้เข้าอบรมที่มาจากนักวิชาการนำความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้

สิ่งที่ได้มากที่สุดคือ connection ทำให้ได้รู้จักสาขาอาชีพอื่นมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ซึ่งกันและกันที่นำไปพัฒนาตนเองและหน่วยงานได้

(๓.๗.) การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรม

การสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรม เริ่มจากการละลายพฤติกรรมทำให้รู้จักกันมากขึ้น มีการแบ่งกลุ่มย่อยในการทำงาน แบ่งเป็น ๕ กลุ่ม ข้อดีเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ทำงานร่วมกัน รับฟังเหตุผลของผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม ทำให้ได้รู้จักกันมากขึ้น แม้จะมาจากกลุ่มคนหลากหลาย มีความแตกต่างทั้งอายุสาขาอาชีพ แต่ทุกคนสามารถปรับตัวเข้ากันได้ดีแบบไม่มีกำแพงมาปิดกั้น ได้เรียนรู้ข้อดีข้อเสียของกัน

โครงการพัฒนาองค์ความรู้สื่อมวลชนด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

และกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ตึบตันพื้นฐานของมิตรภาพโดยไม่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้อบรมหลังเลิกอบรมให้มากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์หลังเลิกอบรมอย่างน้อยเดือนละครั้ง

(๓.๘.) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ

-